

BIULETYN KOWIEŃSKI

W I L B I

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) GARBARSKA 7—2.

Nr.

Wilno, dnia 18 października 1935 r.

1370.

T r e ś ć n u m e r u:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.		Dział.	Str.
1. "Musu Vilnius" o intrygach polskich nad Bałtykiem.		I.	1.
K r o n i k a .			
2. Z radjowej propagandy.—		"	"
3. Nowy rząd polski w ujęciu "Rytasa".—		"	"
III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.			
4. "Liet.Aidas" o nastrojach na uniwersytecie.		III.	"
K r o n i k a .			
5. Wyjazd b.sekretarza partji Tautininków.—		"	2.
6. Przemówienie min.Oświaty Tonkunasa na zjeździe przedstawicieli komitetów rodzicielskich i dyrektorów gimnazjów.—		"	"
7. 15-lecie posła litewskiego w Moskwie.—		"	"
8. Wypadki uniwersyteckie w ujęciu min.Tunkunasa i rektora Romera.—		"	"
VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.			
9. Prasa litewska o wynikach wyborów kłajpedzkich.—		VII.	"
K r o n i k a .			
10. Niemcy a wybory kłajpedzkie w ujęciu "L.Aidasa".		"	3.
11. Stosunki kłajpedzkie w ujęciu "Times'a".			
VIII. ŻYCIE LITWINÓW I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.			
K r o n i k a .			
12. Konfiskata "Vil.Žodis".—		VIII.	"

x

x

x

I. ZACZYNIAJĄC POLITYKĘ ZAGROBOWĄ.

1. "Kurs Wilno" o interwencji polskiej nad Baltyk.
K r o n i k a .

2. 2 tygodniowy program.
3. Nowy rząd polski w ujęciu "Kursu".

III. ZACZYNIAJĄC POLITYKĘ WNEŚTRZĄ
I ŻYCIE SPOŁECZNE.

4. "Lisec. Albas" o następcach na uniwersytecie.
K r o n i k a .

5. Wyjazd b. sekretarza partii Tautaninów.
6. Przemówienie min. Górnego Tautanasa na zjeździe
przeciwników kłopotów rolniczych i dykt.
7. Is-lacie post. litewskiego w okresie
8. Wyjazd uniwersytecki w ujęciu min. Tautanasa
i rektora Romera.

VII. SPRAWY KRAJOWE.

9. Przem. litewski o wynikach wyborów krajowych.
K r o n i k a .

10. Niemy z wyboru krajowe w ujęciu "Lisec. Albas".
11. Stosunki krajowe w ujęciu "Lisec. Albas".

VIII. ŻYCIE LITWINÓW I PRASY LITWISKIEJ
W WILNIE.

K r o n i k a .

12. Konflikty "Vil. Kodis".

x

x

x

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

1/. "MUSU VILNIUS" O INTRYGACH POLSKICH NAD BAŁTYKIEM.

"M.Vilnius" Nr. 20 z 15.X.1935 r. Art.p.t. "Polskie intrygi szkodzące sojuszowi bałtyckiemu". Streszczenie:

Polski wpływ na polityczne myślenie pewnych sfer łotewskich i estońskich zawsze był w mniejszym lub większym stopniu odczuwany. Dopiero gdy sojusz bałtycki stał się realnym faktem, Polacy poczuli, że wpływy ich nad Bałtykiem znacznie zmalały.

Sojusz bałtycki nie był skierowany przeciwko żadnemu państwu. Mimo to zarówno Polacy jak i Niemcy usiłują sojuszowi bałtyckiemu szkodzić.

Polacy zajmują względem sojuszu bałtyckiego stanowisko oparte na ciekawej podstawie: to co zostało dokonane bez polskiego udziału i nie służy do zaspakajania polskich zachcianek trzeba obalać. Polski "słownik" powtarza przez Radjo Wileńskie swą ustawiczną piosenkę o konieczności rozszerzenia sojuszu bałtyckiego na południe i północ. Jednak ententa bałtycka, obejmująca państwa skandynawskie i Polskę nie byłaby realna. Państwa skandynawskie leżąc na uboczu bodaj nie wyrzekną się swej tradycyjnej polityki neutralności. Co się tyczy Polski oddawna dąży już do hegemonji nad Bałtykiem. Pragnie ona mieć swych satelitów i swe popychadła. O przyjęciu Polski do ententy bałtyckiej małym państwom bałtyckim pozostałoby jedynie wspomnienia samodzielności. Wypadłoby cłakowicie się podporządkować awanturniczej polityce "mocarstwa", co zapewne zgubiłoby nie tylko Polskę, lecz również i państwa bałtyckie, nakładając na nie nowe jarzmo niewoli.

Litwa już dostatecznie poznała Polskę, jej "serce" i "rozum" przez rozmaite unje i inne kumania się. Wskutek polityki polskiej nie tylko Litwa, lecz i sama Polska jako państwo runęło.-

Dzisiejszą Polskę odbudowali nie Polacy, a tylko Litwini wynarodowieni. Mimo, iż bolesną dla Litwinów jest rzeczą, że ich bracia poszli służyć obcym bogom i stali się wyrodkami, tem niemniej wstyd Polakom, że nie mogą się obejść bez litewskiej krwi i rozumu.

Przyjęcie Polski do bałtyckiego sojuszu byłoby równoznaczne z postawieniem czarnego krzyżyka na bałtyckiej entencie. Pozostaje więc wzmacniać nadal ententę bałtycką i ufać więcej własnym siłom.
/A-8/29 /.

K r o n i k a .

2/. Z RADJOWEJ PROPAGANDY. W poprzednim numerze /Nr.1369/ wiadomość p.t. "Z antypolskiej propagandy radjowej" została przekreślona. Podajemy ją powtórnie. Prelegent Kowieńskiego Radja, Rondomański, omawiając sytuację Polski porównał Marszałka Piłsudskiego do Walenroda, dowodząc, że polityka Marszałka prowadziła Polskę do zguby. Porównanie to prelegent uczynił jako analogję do podejrzwania Dzierżyńskiego, że chciał zniszczyć Rosję mszcząc się za Polskę.-

Radjo Kowieńskie z 15.X.1935 r. Prelegent dyr.Dep.Bezpieczeństwa Powilajtis wygłosił przemówienie, w którym szeroko omawiał wysiłki sąsiadów Litwy, zmierzające do jej pognębienia.-
M.in.prelegent oświadczył, że Polacy obok Niemców organizowali ruchy włościańskie w powiecie marjampolskim.- /A-8/29 /.

3/. NOWY RZĄD POLSKI W UJĘCIU "RYTASA". Radjo Kowieńskie z 17.X.1935 r. "Rytas" zamieszcza artykuł w sprawie nowego rządu polskiego, wyrażając przypuszczenie, że premier Kościalski, jako stronnik radykalnej polityki agrarnej, przeprowadzi reformę rolną zwłaszcza, że sytuacja rolnictwa polskiego jest obecnie bardzo zła. Co się tyczy polityki zagranicznej, zdaniem "Rytasa", nic się tu nie zmieni, gdyż min.Beck pozostał na swem stanowisku.
/A-8/29/.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

4/. "LIETUVOS AIDAS" O NASTROJACH NA UNIWERSYTECIE."L.

"Aidas" Nr. 238 z 16.X.1935 r. Art.p.t. "Nastroje na uniwersytecie". Streszczenie:

Nastroje na uniwersytecie w dalszym ciągu są macone. Rozpolitykowana część studentów, której dążenia nie mają nic wspólnego ani z nauką, ani też dobrem imieniem uniwersytetu, stosuje w walce

o autonomję uniwersytetu "kulturalne" środki bardzo przypominające metody "strejkujących" w Suwalszczyźnie, a mianowicie urządza wiece, wygłasza prowokacyjne mowy, jątrzy, wtrąca się do cudzych spraw, rozdaje świstki, zachęcające do strajku i t.d. O ile kierownictwo uniwersytetu nie może tych żywiołów poskromić, należałoby zastosować inne środki, gdyż z uczelni nie wolno robić miejsca wieców. Nie jest rzeczą ważną czy uniwersytet będzie posiadał autonomję czy też nie. Natomiast ważną jest rzeczą by była w nim akademicka dyscyplina i ład i by praca jego odpowiadała wymaganiom całego kraju.-

Litwa przeżywa dziś czasy takie, że nie może sobie pozwolić na zbytek namiętności poszczególnych grup. Wypływa stąd wniosek, że uniwersytet musiałby się oczyścić z anarchistycznych elementów. Opinia publiczna potępia i będzie potępiać przejawiające się w uniwersytecie niepokoje. /C-29/1/.

K r o n i k a .

5/. WYJAZD B.SEKRETARZA PARTII TAUTININKÓW. Radjo Kowieńskie z 16.X.1935 r.: Dnia 16.X.r.b. wyjechał do Austrii w sprawach naukowych b.generalny sekretarz Zw.Tautininków Wincenty Rastenis. /C-6/6/.

6/. PRZEMÓWIENIE MINISTRA OŚWIATY NA ZJEŹDZIE PRZEDSTAWICIELI KOMITETÓW RODZICIELSKICH I DYREKTORÓW GIMNAZJÓW. "L.Aidas" z 16.X.1935 r.: Min.Oświaty prof.Tonkunas wygłosił na zjeździe przedstawicieli komitetów rodzicielskich i dyrektorów gimnazjów przemówienie, w którym poruszał najaktualniejsze sprawy szkolnictwa. Obecnie jest ogółem na Litwie 36 litewskich szkół średnich, w tem 25 rządowych. Pozatem jest na Litwie 13 szkół żydowskich, 3 polskie, 1 niemiecka i 1 rosyjska. Liczba uczniów wynosi ok.16 tysięcy. W miastach powiatowych: Jeziorosach, Rakiszkach, Birżach, Poswolu, Poniewieżu i Kłajpedzie wzniesiono już nowe gmachy gimnazjalne. W r.b. buduje się gmachy w Telszach i Kiejdanach, poczem przyjdzie kolej na inne miasta. W życiu szkół średnich odbija się szkodliwie potajemna działalność organizacji atejtininków. W 1930 r. M-stwo Oświaty zakazało działalności organizacjom o charakterze polityczno-społecznym. Działalność ta jednak nie ustała. Obecnie popiera ją część duchowieństwa. Władze szkolne dokończą jednak starań, by działalność tę sparaliżować. /C-17/4/.P.

7/. 15-LECIE POSŁA LITEWSKIEGO W MOSKWIE. Prasa kowieńska z 16.X.1935 r.: Elta donosi z Moskwy, iż komisariat spraw zagranicznych urządził przyjęcie na cześć posła litewskiego Bałtruszajtisa z okazji 15-lecia objęcia przez niego placówki dyplomatycznej w Moskwie. /C-16/1/. P.

8/. WYPADKI UNIWERSYTECKIE W UJĘCIU MINISTRA TONKUNASA I REKTORA ROMERA."Siegodnia" z 18.X.1935 r. zamieszcza wywiad z min.Oświaty Tonkunasa i rektorem Romerem w sprawie wypadków na uniwersytecie kowieńskim. Min.oświadczył, że chodzi tu o studenckie ekscesy i że za kilka dni życie uniwersyteckie wejdzie na normalne tory. Pogłoski o zamknięciu uniwersytetu nie są uzasadnione. Rektor uniwersytetu prof.Romer oświadczył, że podania o dymisję profesorów zostały cofnięte i że rozruchy uniwersyteckie wynikły wskutek nieuczciwej akcji agitatorów. /C-29/1/. P.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

9/. PRASA LITEWSKA O WYNIKACH WYBORÓW KŁAJPEDZKICH. "Rytas" Nr.235 z 14.X.1935 r. Art.dr.Pakalniszkisa p.t. "Wybory kłajpedzkie". Streszczenie:

Ogłoszone wyniki wyborów kłajpedzkich wyraźnie charakteryzują polityczne nastroje i sytuację Kłajpedy.

Jak się okazuje propaganda niemiecka sprawiła, że kłajpedzianie realnie myślący woleli skłonić się przed argumentem 65-miljonowego narodu, aniżeli przed prawem sprawiedliwości. Wpłynęła pozatem na to ciężka sytuacja gospodarcza ludności kłajpedzkiej. Tak, czy inaczej stosunek grup w nowym Sejmiku pozostanie taki jak dawniej. W związku z tem praca będzie ciężka. W każdym razie jednak trzeba będzie znaleźć modus vivendi, gdyż wymagają tego interesy Kłajpedy i całej Litwy. Ogólna poprawa sytuacji gospodarczej w Litwie oraz zmiany w polityce wewnętrznej mogłyby w dużym stopniu przyczynić się do zbliżenia między Kłajpedą a Litwą. /E -9/

• S X I N O T X

"Musu Rytojus" Nr.80 z 16.X.1935 r. Art.p.t. "Po wybraniu Sejmiku kłajpedzkiego". Streszczenie:

Wobec wielkiej presji niemieckiej wybory kłajpedzkie przyniosły Niemcom 24 mandaty. Germanizatorzy twierdzą obecnie, że wybory ostatecznie wykazały niemieckość Kłajpedy.

Litwa chce dobrych stosunków z Niemcami i do tych stosunków dąży. Litwa nie może jednak pozwolić obcym na gospodarowanie w należącym do niej kraju. 65-miljonowy naród również obowiązuje zasady współpracy międzynarodowej, których Litwa w swych stosunkach z zagranicą przestrzega. /E -9/.

K r o n i k a .

10/. NIEMCY A WYBORY KŁAJPEDZKIE W UJĘCIU "LIETUVOS AIDASA". "L.Aidas" z 15.X.1935 r. pisząc o wyborach kłajpedzkich stwierdza, że odbywały się one pod presją obcego państwa. Nastroje kłajpedzkie były wzburzone przy pomocy radjowych i prasowych oszczerstw i pogroźek niemieckich. Wyzyskali to agenci niemieccy dla akcji sabotażowej. Wogóle stwierdzić należy, że wybory do Sejmu kłajpedzkiego odbyły się w bardzo nienormalnych warunkach powodu niedopuszczalnego wtrącania się Niemiec do wewnętrznych spraw litewskich. /E-9/

11/ STOSUNKI KŁAJPEDZKIE W UJĘCIU "TIMESA". Prasa kowieńska z 16.X.1935 r. Specjalny korespondent "Timesa" pisze w sprawie sytuacji w Kłajpedzie co następuje: "Propaganda hitlerowska, prowadzona z Reichu doprowadziła autonomję do katastrofy i może przeszkadzać w odnowieniu współpracy, o ile będzie podsycać wrogi i wyniosły nastrój kłajpedzian względem rządu litewskiego. Literatura hitlerowska jest rozpowszechniona w kraju. Emisarjusz niemieccy, pomimo zażądań Kowna, przenikają i naspróźnie Radjo Kowieńskie w czasie wyborów starało się zakłócić audycje z Królewca i innych stacyj niemieckich. Rząd litewski jest w sytuacji nie do pozazdroszczenia między obawą zdrażnienia Niemiec z jednej strony i daniem zezwolenia na wzrost ruchu powstańczego z drugiej strony. Litewskie stosunki międzynarodowe są skomplikowane z racji problemu kłajpedzkiego. O ileby nie długotrwały spór o Wilno, Litwa mogłaby oglądać się na Polskę w celu otrzymania chociażby moralnego oparcia przeciwko interwencji niemieckiej". Dalej pismo stwierdza, że jeszcze niema żadnych dowodów, aby większość tych ludzi /kłajpedzian/ będących raczej zgermanizowanymi, niż germanami, miała poważne sympatje do nacjonalsocjalistów. /E-34/.

VIII. Z ŻYCIA LITWINÓW I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.

K r o n i k a .

12/. KONFISKATA "VIL.ŽODIS". "Vil.Ryt." z 16.X.1935 r.: Z rozporządzenia Starostwa skonfiskowany został z 11 b.m. "Vilniaus Žodis" Nr.30 za artykuł p.t. "15-cie lat". /H/

13. UKARANIE LITWINÓW NA PROWINCJI W UJĘCIU "VIL.RYTOJUS". "Vil.Ryt." z 16.X.1935 r. Dnia 28 czerwca skazano na pięć dni aresztu mieszkańców wsi Antony gm.hoduciskiej: Antanasa, Lindasa, P.Antanasa, Jarmalewiciusa, Puczelisa i Stosiunasa z oskarżenia miejscowego nauczyciela, który zabraniał Litwinom śpiewać po litewsku, a następnie obwiniał ich o rzucanie kamieniami, chęć zabójstwa it.p.

Ukarano grzywną następujących Litwinów wsi Petraszuny gm. twereckiej, pow. święciańskiego: Czesunasa, Patapawiciusa, Wolde-marasa, Stosiunasa, Rutkauskasa, Mizerasa, Martynenasa, Gylisa, Żalilunasa za nieposyłanie dzieci do szkoły publicznej we wsi Bobeny. /H/.

x

x

x

